

Patriarkatua: erroetatik azalera

El machismo mata, empobrece y atonta

2014ko azaroaren 25a

Biblioteca Bidebarrieta, Bilbo

Egitaraua/Programa

- 10:00.**   **Sarrera** / Introducción
- 10:15.**   **Hitzaldia** / Conferencia **IRANTZU VARELA (Faktoria Lila)**
- 11:00.**   **Eztabaida** / Debate
- 11:30.**   **Elkarretaratzea** / Concentración

Las tías buenas

Irantzu Varela, *Faktoria Lila* 2013/10/16

Yo lo he intentado. Pero mucho. En serio.

He tratado de comer sano, de hacer deporte, de querer para toda la vida, de reproducirme, de aprender a cocinar, de hablar más bajo, de querer sexo sólo cuando hay alguien conocido en mi cama, de vestirme de colores suaves, de juntar las piernas, de gritar menos, de llorar más, de beber menos, de dormir más, de comer menos, de sonreír más... Pero no me ha salido.

Juro que he tratado con todas mis fuerzas de ser buena. Estar buena. Parecer buena. Pero no he podido.

Porque, a veces, las cosas que no deberían, me gustan, me apetecen, me las como, me las quedo, me las bebo, me las compro, me las guardo, me las follo...

Porque a veces, las cosas que me deberían gustar me deprimen, me aburren, me ponen triste, me dan asco.

Y he dedicado mucho tiempo, mucha energía, mucho dinero, mucha esperanza, a ser una mujer "como dios -o el patriarcado- manda". Con curvas proporcionadas, compañías sexuales que se cuenten

con los dedos de la mano, ropa de entretiempo, revistas de decoración, voz dulce, maquillaje discreto, regímenes saludables y aficiones que impliquen una aguja (no hipodérmica, claro).

Y ya me he cansado de que no me salga. No me sale parecerme a las de los anuncios de café instantáneo, a la que mis tías esperaban encontrar en las comidas familiares, a la que el tipo del banco quisiera dar una hipoteca, a la que la casera decente quisiera alquilar el piso, a la que los tíos encorbatados quieren llevar a cenar, a la que las dependientas quieren vender bragas blancas, a la que la policía quiere defender y no reprimir, la que cabe en las tallas que ponen en el escaparate.

Las malas, las inoportunas, las descaradas, las desubicadas, las desagradables, esas me salen mejor.

Y así, consigo menos cosas, pero son cosas que me gustan. Las que consiguen las tías buenas, con sus sonrisas oportunas, sus curvas adecuadas, sus posturas apropiadas... esas, me deprimen, me aburren, me ponen triste, me dan asco.

O envidia, vete tú a saber...

Nire erruagatik

Irantzu Varela, *Faktoria Lila* 2013/10/30

Errudun sentitzen naiz.

Umerik ez dudalako. Bere buruan baino pentsatzen ez duen pertsona berekoia izanik, beste inoren kargu egiteko gai ez naizelako. Umeak badituzten horiei inbidia izateagatik.

Umeak izateagatik. Merezi duten denbora ezin eskaintzeagatik, beste pertsona batzuen zaintzan uzteagatik, edota, batzuetan, korrika alde egiteko gogoia izateagatik. Afaltzen -janari *prekozinatuak* gainera- berandu emateagatik. Umeak ez dituztenei inbidia izateagatik.

Bikotea izateagatik. Galtzerdi-pare bat gogorazten didan berotasun-goxo honen orde, benetako pasioa piztutako lidakeen norbait topatzea amestea-gatik. Libre diren horiei inbidia izateagatik.

Bikoterik ez izateagatik. Nahikoa maiteko nauen inor topatu ez dudalako, hasierako pasioa itzaltzen hasi orduko gure artean dirauen berotasun horrek

asetzeko moduan. Ni maitatzera ausartu diren haiek nahikoa maite izan ez ditudalako. Igande arratsaldea norekin eman baduten haiei inbidia izateagatik.

Enplegu bat izateagatik. Nire kaskartasun erabilgarriaren ohiko jardunaren truke dirua irabazteagatik. Behar ez ditudan gauzetan xahutzeagatik. Behar dudanerako ez aurrezteagatik. Inorekin ez konpartitzeagatik.

Enplegurik ez izateagatik. Bizitzan norbait izango nintzela espero zuten haiek desengainatu ditudalako. Besteren kontura bizi izanagatik. Batzuetan axola ez zaidalako. Batzuetan asko ardua didalako. Nire kopak ordaintzeko gai ez naizelako.

Larrutan egiteagatik. Larrutan ez egiteagatik. Komeni ez zaizkidanak desiratzeagatik. Komeni zaizkidanak ez desiratzeagatik. Desio nauena desiratzeagatik. Desio nauena ez desiratzeagatik.

Gimnasia joateagatik. Ez joateagatik. Ganoraz ez

jateagatik. Asko jateagatik. Gutxi jateagatik.
Pentsatzen dudana esateagatik. Pentsatzen dudana
ez esateagatik.

Naizen modukoa naizelako sentitzen naiz errudun,
besteek espero zuten hura ez naizelako. Ez naizelako
haiek uste duten modukoa. Haiek nahiko luketen
modua ez naizelako..

Errudun sentitzeagatik errudun sentitzen naiz.

Ezeren errurik ez duten emakumeak ikusten ditut,

Enseñar las vergüenzas

Irantzu Varela, Faktoria Lila 2013/10/08

Me enseñaron la vergüenza.

Me enseñaron a avergonzarme de mi cuerpo, de
mis actos, de mis pensamientos.

Me enseñaron que lo que pienso es absurdo, que
lo que hago es ridículo, que lo que deseo es sucio.

Y aprendí a no decir lo que pensaba, por vergüen-
za de que alguien a mi alrededor pensara algo mejor.

Y aprendí a no hacer lo que me apetecía, por
vergüenza de que alguien a mi alrededor creyera que
era inoportuno.

Y aprendí a no perseguir lo que deseaba, por
vergüenza de que alguien a mi alrededor opinara que
era inapropiado.

No contenta con someterme a la mirada externa,
me plegué también a la vergüenza ajena.

Y aprendí a preguntarle a la vergüenza cómo
vestirme, no vaya a ser que alguien pensara que voy
buscando gustar, destacar. Y aprendí a escuchar a la
vergüenza al desnudarme, no vaya a ser que me sin-
tiera cómoda en mi cuerpo, y me acostumbrara a
enseñar(me)lo sin miedo. Y aprendí a consultar con la
vergüenza antes de abrir la boca, no vaya a ser que
dijera sin filtro lo que me pasa por la cabeza, y se

nire moduan errudun sentitzen. Edo nire kontrako
motiboengatik errudun sentitzen.

Eta nire buruari galdetzen diot, ez ote den *errua*
izango, inoiz pozik egon ez gaitzen estrategia bat;
estrategia bat edozeren *errua* bota diezaguten, beti
burua makurtzeko aitzakia bat topatu dezagun. Eta
neure buruari galdetzeagatik, errudun sentitzen naiz.

enterara la gente.

Y dejé de bailar, de reír a carcajadas, de rascarme
el culo, de preguntar lo que no entiendo, de opinar lo
que pienso, de compartir lo que siento, de pedir
ayuda, de ponerme faldas, de ir a la playa, de comer
o llorar en la calle, de ir sin sujetador, de pintarme, de
salir sin pintar, de bajar a la calle despeinada, de usar
esa ropa que dicen que no me pega nada, de llamar a
quien echo de menos, de tomar la iniciativa, de decir
que no, de decir que sí, de quejarme, de vanaglori-
arme, de estar orgullosa, de admitir que estoy asusta-
da.

Y, a base de sentirme cada día más avergonzada,
entendí que mi vergüenza nunca iba a sentirse sacia-
da. Que toda la vida iba a imponerse entre yo y mi
representante impostada. Así que busqué a mi sin-
vergüenza interna. Y le costó salir un poco, le daba
vergüenza. Pero acabó sacándome a bailar, hacién-
dome dúo al cantar, saliendo conmigo a la calle con la
cara sin lavar, animándome a hablar, a ignorar las
cosas que me deberían avergonzar...

Y ahora no tengo tiempo para sentir vergüenza.
Estoy ocupada viviendo.

IRANTZU VARELA URRESTIZALA

Periodista y feminista

Formadora y consultora experta en cooperación, comunicación y feminismo.

Bloguera y gestora del espacio feminista Faktoria Lila

Colaboradora en medios de comunicación como Info7 Irratia, HalaBedi, La TuerkaTv, Revista Pueblos, Etb

Biolentzia sexistaren erro “naturalak”

Jone Bengoetxea, *Genero politikak ELA*

Naturala al da emakumeen soldatak txikiagoak izatea? Naturala al da emakumeek egiten dituzten lanek gizonenak baino balio sozial eta ekonomiko murritzagoa izatea? Naturala al da gizonezkoak emakumeak baino sexualagoak izatea? Naturala al da emakume guztiek ama izateko desira izatea? Naturala al da emakumeek beren burua emozionaltzat hartzea eta gizonezkoek, arrazionaltzat? Naturala al da emakumeek etxeko langile gisa lan egitea eta gizonak, aldiz, garraiolari izatea?... Zer da naturala?

Galdera hauek hain errepikakor egitea ez da kasuala; izan ere, emakumeek pairatzen duten bortizkeria matxistaren erroak naturaltzat hartzen den horren sasi-neutraltasunean datza. Honek, ezustean, erreakzio desberdinak eragin ditzake. Pentsatze hutsak natural eta normaltzat ikusten dugun hainbat gauza benetan ez direla berezkoak zalantza eta noraeza eragiten du, eta litekeena da ere haserre araztea. Baina derrigor egin beharreko ariketa dugu, benetan sakoneko mailara, emakumeek -emakume izate hutsagatik- jasaten duten biolentziaren oinarria jo nahi bada.

Sakoneko erro horiei tiraka gure jendartea mugitzen duten ustezko sinesmen, balio eta egia naturalizatuak agerian utzi ahal izango ditugu; horietxei esker irauten du emakumeen menpekotasunean oinarritutako dominazio sistemak, patriarkatuak alegia. Sistema hau gure ADNaren zati bat da, egunero berretzen dugu eta beraren baitan gizarteratzen gara. Logika patriarkala gure subjektibitatean dago, eta horregatik, batzutan ez da ikusten, ez ukitzen; beraz, ez du ageriko gatazkarik pizten. Hor dago bortizkeriaren alde sinbolikoa.

Mundu sindikaletik ere ikusten dugu lan mundua erreproduzio sozial patriarkalaren esparru nabarmena dela. Hau lanaren zatiketa sexualaren ardatzean islatzen da; abiapuntu honetatik aurrera, gauza jakina da gizonentzako eta emakumeentzako lan bereziak daudela, eta hauek sari sozial eta ekonomiko desber-

dina izango dutela. Betiere, gauzen ordena naturalaren aterpean.

Baina gauzak batzutan ez dira itxuraz ematen dutena; gauzak ordena sinboliko jakin batean, balio sortuen ordena konkretu batean gertatzen dira. Eta iruditeria sozial horretan gizonezko zein emakumeok ikasten dugu non kokatu behar garen, eta bakoitzari zer dagokion geure desberdintasun biologikoaren ondorioz. Desberdintasun biologiko horrek, hain zuzen, desberdintasun soziala justifikatzen du; bi sexuen arteko desberdintasun estrukturala natural bilakatzen du, eta biolentzia sexistaren bidea leuntzen du.

Ez da erraza, aitortu beharra dago. Generoaren ordenari buruzko sinesmenak, ustezko egiak eta “naturala” dena aztertu eta berriz formulatzeak aldaketa handi bat eskatzen du, paradigmatan, baina baita banako eta kolektibo mailan ere. Eta hausturak ez dira egundo errazak, baina hortik abiatuta, ez azaletik, eraldatu ahal izango ditugu gure imaginarioa eta sentipenak, emakumeok eta gizonezkoek jendartean non eta nola kokatzen garen edo kokatu nahi dugun.

Bada, iritsi da azaroaren 25a, emakumeen aurkako bortizkeria salatzeako nazioarteko eguna. Orduan kaleratzen da eta ematen da errealitate honen berri. Urtero kontu bera errepikatzen dugu, eta salatzeaz ez gara aspertzen: patriarkatuak gure bizitzan, batez ere emakumeon bizitzan, ondorio lazgarriak ditu. Aurten dagoeneko lau emakume hil dituzte Euskal Herrian, eta izurri honen adierazpideak, ageriko zein ezkutuak, kontaezinak dira.

Oraindik gauza asko dago erazteko eta argitara ateratzeko, baina eutsi egin behar diogu, generozko desberdintasun estrukturala eta, ondorioz, biolentzia sexista amaitzea nahi dugunok. Gure bizitzak merezi baitu.